

Pożyteczne PŁAZY, GADY, SSAKI

Wiele zwierząt (niektóre płazy, gady i ssaki) znajdując korzystne warunki do rozwoju zamieszkują w ogrodach działkowych. Obecność ich przynosi wiele korzyści, gdyż żywią się szkodnikami roślin. Nie są uciążliwe, niekiedy nie zauważamy ich obecności ze względu na skryty tryb życia oraz nocną porę aktywności. Pospolite gatunki ropuchy, żaby, ptaki, jeże przyciąga nawet małe oczko wodne. Wszystkie dziko występujące gatunki gadów i płazów oraz przedstawione ssaki objęte są ochroną ścisłą w Polsce.

PŁAZY

ROPUCHA SZARA

Jeden z częściej spotykanych płazów bezogonowych. Ciało jej jest krępe i masywne, o krótkich nogach, z wierzchu barwy szarobrazowej. Na skórze znajdują się brodawki z gruczołami jadowymi wytwarzającymi trucizny. Wydzielina ich ma funkcję obronną, przed drapieżcami (np. zaskrońce). Prowadzi nocny tryb życia, w dzień ukrywa się pod kamieniami, w szczelinach, w norach kretów, gryzoni lub wykopanych samodzielnie. Ropucha szara posiada dobrą orientację przestrzenną, po połowaniu wraca do swojej stałej kryjówki. Podstawą jej pożywienia są szkodliwe owady (również turkud podjadek), pająki, dżdżownice, łowi drobne kregowce (małe gryzonie), a przede wszystkim żąda masowo ślimaki nagie. Jest jednym z głównych tepielci komarów. Do wielu ogrodów ropuchy dostają się same znajdując tam warunki zbliżone do naturalnych. Wszystkie rodzime gatunki ropuch (szara, paskówka i zielona) są objęte ochroną prawną, dlatego nie wolno ich wylapywać z naturalnego środowiska.

GADY

JASZCZURKA ŻYWORODNA

Jest pospolita na terenie całego kraju, zwłaszcza w terenach górskich i podgórskich. Ubarwienie grzbietu jest brunatne, ciemniejsze, niż u zwinki. Lubi siedliska chłodne i wilgotne, często przebywa nad wodami, unika terenów suchych. Pożywienie jest podobne jak u jaszczurki zwinki, oprócz tego żąda dżdżownicowate, wiję i stonogi. Spotyka się ją również w żywoplotach i w ogrodach wiejskich. W razie poczucia zagrożenia jaszczurka ta chowa się w naturalnych kryjówek. Schronić się może pod korą drzew, między korzeniami czy kamieniami.

JASZCZURKA ZWINKA

Jest najczęściej spotykanym w Polsce gadem. Ciało pokryte jest ściśle przylegającymi do siebie łuskami, na wierzchu brązowe z ciemnymi plamkami z białymi kropkami ułożonymi w rzędach wzdłuż grzbietu oraz po bokach. Samce w okresie godowym (w maju), przybierają intensywną zieloną barwę. Jaszczurki są aktywne w ciągu dnia. Lubi wygrzewać się rano na słońcu, po południu polują w niskiej trawie. Żywią się głównie pająkami, owadami (chrząszcze, muchy, motyle) i innymi bezkręgowcami, zwłaszcza sarażczakami i ślimakami. Mieszkają w wykopanych przez siebie do 5 cm głębokości długich (do 8 m) ziemnych norach najczęściej pod krzakami. Robią wiele rozgąleń w obawie przed drapieżnikami (ptaki drapieżne, węże lasice). Jaszczurka zwinka występuje w różnych środowiskach (tereny trawiaste, krzaczaste, kamieniste, polany leśne), oraz w ogrodach – zawsze w miejscach mocno nasłonecznionych.

PADALEC

Beznoga jaszczurka przypominająca małego węża. Ciało silnie wydłużone, walcowate, głowa zrosnięta z tułowiem bez zęwełna (co odróżnia go od węża), posiada otwory uszne, których brak u węży. Ogon jest tępo zakończony i słabo wyodrębniony od reszty ciała, łatwo lamliwy i może regenerować się. Ciało pokryte jest drobnymi, owalnymi łuskami przylegającymi ściśle do siebie o gładkiej powierzchni, nadając szklisty połysk. Ubarwienie padalca jest brunatnobrązowe, rzadziej szare. Ruchy ma powolne, wężowate. Poluje wieczorem i w nocy na nagie ślimaki, dżdżownice, owady, wiję i pająki. Nie ma jadu, zdobyć chwytą i połyka w całości. Zagrzebuje się pod mchem, w liściach lub w ściółce, unika miejsc silnie nasłonecznionych, prowadzi ukryty tryb życia. W zimowy sen zapada w październiku. Zimuje gromadnie z innymi jaszczurkami i węzami. Ze snu zimowego budzi się w marcu (kwietniu).

ZASKROŃCIEC ZWYCZAJNY

Duży, krępy wąż z żółtymi plamami z tyłu głowy (za skroniami), duże oczy z okrągłą źrenicą. Ubarwienie stałowoszare do prawie czarne. Porusza się zwinnie na łądzie, a także doskonale pływa. Aktywny jest wyłącznie w ciągu dnia, zwłaszcza w godzinach południowych. Żywi się głównie żabami brunatnymi i zielonymi, płazami ogoniastymi. Występuje na terenach podmokłych, na brzegach jezior, stawów porośniętych trzciną i sitowiem. Zaskrońciec bardzo lubi przebywać na obszarach podmokłych, bagnistych, niedaleko jezior. Czasami zaskrońciec zapuszcza się do ogrodów. Samice składają jaja w miejscach, gdzie jest dużo gnijących szczątków roślin, wybierając sterty kompostu. Zimuje w niewielkich kłębowiskach ukrytych w głębokich norach gryzoni. Jest zupełnie niejadłowy, niegroźny i unika ludzi. Zaskrońciec są jądane przez ptaki (czaple, bociany, myszolowy).

SSAKI

ZABA TRAWNA

Należy do żab brunatnych. Ciało ma wydłużone, krępe, pysk szeroki. Nogi tylne są długie, zdolne do wykonywania dalekich skoków. Ubarwienie jest brunatne, zmienne. Charakterystyczną cechą jest występowanie ciemnej, brunatnej plamy skroniowej. Skóra żaby trawnej jest zawsze gładka. Żyje głównie na łądzie, jest odporna na chłody i złe warunki atmosferyczne. Życie aktywne rozpoczyna na początku marca. Natychmiast po łączeniu par i złożeniu skrzeku opuszcza wodę i do późnej jesieni żyje na łądzie. Występuje pospolicie w lasach liściastych, parkach w wilgotnym podłożu oraz wśród zarośli. Poluje głównie o zmroku lub w czasie deszczu. Na pokarm żaby trawnej składają się głównie owady (sprzątkowate, biegaczowate, muchówki, pluskwiaki, skoczogonki, widelnice, żądłowki i motyle), pajęczaki, skąposzczety, wiję i ślimaki.

JEŻ

Spełnia on pozytywną rolę, gdyż żąda bardzo dużą ilość szkodników: chrząszcze, drobne kregowce, a także padlinę i ślimaki. Siedlisko jeży stanowią gęste żywoploty, rozboisze krzewy, których pędy rozkładają się na ziemi. Miejsce ich schronienia są szczeliny i nory pod korzeniami drzew. Jesienią wykazują szczególną aktywność, ponieważ przygotowują się do zimy, którą przesyłają. Na zimowe kryjówki wybierają stopy kompostu, zgrabione suche liście lub sterty gałęzi. Jeżeli zauważymy obecność jeży w ogrodzie warto im pomóc w przezimowaniu. Na zimowe schronienie wystarczy szeroka deska oparta ukośnie o ścianę, pod którą należy położyć liście lub słomę. Można też w zacisznym miejscu postawić stary wiklinowy kosz, wewnątrz wyścielić liśćmi, a całość przykryć włókniną, i przykryć gałązkami iglastymi.

RYJÓWKA

Jest jednym z naszych najmniejszych ssaków. Długość ciała ryjówki aksamitnej wynosi 6-8 cm (od czubka nosa po koniec tułowia). Ryjówkę można łatwo rozpoznać po długim, spiczasto zakończonym pyszczku oraz silnie wydłużonej głowie. Ryjówka jest zwierzęciem nocnym, w ciągu dnia kryje się pod ziemią, w pniakach, w szczelinach między kamieniami. Zwierzęta te nie zapadają w sen zimowy, poszukują pokarmu pod śniegiem. Szukają pokarmu głównie na ziemi, ale także w ściółce. Ryjówki żądają głównie owady (ponad 90% pożywienia), m.in. gasienice i poczwarki wielu szkodników drzew w lasach i sadach, np. brudnic, barczatek, kuprówek, turkucia podjadka, ślimaki, stonogi, a także młode myszy. Trudnym okresem dla nich jest zima, kiedy pokarm zwierzęcy jest trudno dostępny – chowają się pod kamieniami, w spróchniałych pniakach, pod kulkami ści.

ŁASICA

Tułów ma smukły, giętki, kończyny są krótkie, ogon jest dość spory, szeroki i puszysty, brązowy. Na białej sierści brzucha często występują brązowe cętki i plamki. Łasica jest aktywna w dzień i w nocy, dlatego czasem pada ofiarą sów. Spotkać ją można niemal we wszystkich środowiskach. Preferuje obrzeża lasów, łąki i zarośla, bytuje w sąsiedztwie miast i wsi. Łasica gniazduje w norach. To najmniejszy występujący w Europie przedstawiciel ssaków drapieżnych. Jest to drapieżnik wyspecjalizowany w polowaniu na drobne gryzonie (myszy, norniki i nornice), rzadko żywi się innymi małymi zwierzętami. Większość swoich ofiar łowi w ich własnych kryjówek pod ziemią lub pod śniegiem, w norach, pomiędzy kamieniami lub korzeniami. Na wściekanie się do nor gryzoni pozwala łasicy smukłe ciało i wąska głowa (szerokość 2 cm). Jedna łasica jest w stanie zjeść ponad 1 000 gryzoni.

NIETOPERZE

Widujemy je rzadko, zwykle przypadkowo. Zwierzęta te żyją w sadach i ogrodach, również w pobliżu człowieka. Żywią się głównie owadami, często łapią w locie duże chrząszcze: chrabaszczkę, gniańkę czerwczyk, sprzątkowate, a także motyle nocne, pluskwiaki i komary. Na żer wylatują tuż po zachodzie słońca. Zapotrzebowanie pokarmowe tych zwierząt jest duże i w ciągu nocy potrafią złowić ofiary ważące nawet 1/3 ciężaru ich ciała. Warto podjąć działania, aby nietoperze częściej odwiedzały nasz ogród. Na drzewach można powiesić specjalne płaskie szczytki dla nietoperzy (na wysokości powyżej 2,5 m nad ziemią, najlepiej od strony południowej). Zimą nietoperze można spotkać w przydomowych piwnicach. Nietoperzem sprzyja obecność w ogrodzie oczka wodnego, w którym mogą one zaspokoić pragnienie. **MROCEK PÓŹNY (A)** (długość ciała 6-8 cm, rozpiętość skrzydeł 31-38 cm, długie uszy (12-21 mm)) - jest to jeden z największych nietoperzy występujących w Polsce. Sierść jest dość ciemna, z wierzchu brązowokasztanowata z jaśniejszymi końcami włosów, od spodu jaśniejsza. Dzień spędza na strychach i poddaszach, żeruje na terenach zadzwierconych. **NOCEK DUŻY (B)** (rozpiętość skrzydeł do 45 cm) występuje zwłaszcza w większych ogrodach. Zbiera owady z ziemi lub roślinności zielonej. Jego kryjówekami letnimi są niemal wyłącznie budynki, gdzie kryje się na strychach, w szczelinach dachów i ścian. Zimuje głównie w naziemnych częściach budynków (strychy, przewody wentylacyjne). W okresie hibernacji preferuje miejsca chłodne i względnie suche.